

Oponentský posudek bakalářské práce

Název práce: *Divadlo pro dítě 21. století*

Autor práce: Eliška Pelková

Obor: Teorie a dějiny divadla

Školitel: doc. Mgr. Petr Christov, Ph.D.

Oponentka: Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D.

Práce Elišky Pelkové se věnuje problematice dramaturgie současného divadla pro děti. Jakkoli na naší katedře bylo již obhájeno nemalé množství prací s podobnou tematikou, tato práce se od nich výrazně odlišuje. Nezůstává v rovině případové studie, historiografického či terénního výzkumu a referátu o něm, nýbrž se pokouší své téma nejprve uchopit v sociologickém kontextu a teprve poté se pouští do ohledávání dvou konkrétních textů tzv. progresivní dětské dramaturgie, jak sama nazývá jednu z možných dramaturgických linií, na niž mohou dětská divadla vsadit.

Na práci oceňuji právě tuto promyšlenou a velkoryse pojatou koncepci. Pelková se snaží nejprve si stanovit charakteristiku současné dětské populace (tzv. generace Z) a také vlivy, které na dnešní dítě působí, ovlivňují jeho vnímání a vnitřní ustrojení v obecném smyslu. Následně se táže, jakou úlohu ve světě takového dítěte může zastávat divadlo. Teprve poté se pouští do analýzy dvou konkrétních textů, jež vznikly pro děti: *Pod hladinou* ticha Apoleny Novotné a *Můj bratr, má princezna* Catherine Zambon. Oba texty otevírají dětem palčivé otázky odlišnosti: první provádí děti světem a vnímáním (jak smyslovým, tak emočním) neslyšících, druhý otázkou genderového sebeuvědomování v raném dětském věku. Pelková se snaží rekonstruovat dramatické a následně i divadelní prostředky, jimiž autorky dětskému diváku zvolená témata předkládají, a podtrhuje jejich kvality, které souznějí s profilem dětského diváka generace Z, jak si jej v první části práce vytyčila.

Závěrečnou částí práce je dotazník s otázkami, jež Eliška Pelková kladla specialistům z oborů zaměřených na děti (divadelníkům, psychologům, pedagogům). Jakkoli jsou odpovědi zajímavé, myslím, že vznikly spíše stručné rozhovory nežli dotazníky: na „dotazníkovou formu“, jež by mohla být dále statisticky hodnocena, byly otázky příliš úvahové a odpovědi rozsáhlé. Nemíním to však jako kritiku, spíše jako konstatování.

Za nešťastnou považuji formulaci na s. 6, kde autorka píše, že do rozsahu bakalářské práce nemůže pojmut všechny nuance problému a není to ani v její kompetenci. Zde bych jí dodala trochu sebedůvěry: rozsah práce skutečně neumožňuje věnovat se nuancím, ale je to skutečně jen věc rozsahu práce. Téma je pak vždy nutné volit tak, abyste neměla problém s kompetencí.

Práci by jistě bylo možné vytknout v první části určitá zjednodušení v hodnocení současné generace a poněkud pesimistický hodnotící tón v některých případech, zejména když autorka svá tvrzení nedokládá výsledky výzkumů. Tak za všechny tvrzení na s. 9 o dětech, které na počátku 21. století měly neomezený přístup k věcem vyrobeným v Číně a „nebyly nuceny se o své věci příliš starat a budovat si k nim vztah a vážit si jich,“ které skutečně nepostihuje jednak situaci všech ekonomických vrstev společnosti, a příliš pesimisticky hodnotí mentalitu „obecného rodiče“.

Také hovoří-li o času, po který jsou děti vystaveny televizním pořadům, bylo by možná dobré více rozlišovat děti z různých společenských skupin, protože i z vlastní zkušenosti vím, že se tyto údaje skutečně v závislosti na sociálním statusu rodiny mohou značně lišit, což opět ovlivňuje rozvoj dítěte a jeho přístup k jiným kulturním statkům. (Zkušenost praví, že rodiče v prekérním společenském postavení exponují dítě televizi více, i z nedostatku času na dítě, zatímco děti rodičů s vyšším vzděláním a často tedy i lepším ekonomickým statusem tento druh zábavy u dětí omezují, tyto vztahy ale budou jistě složitější a bezesporu existuje k tématu sociologický výzkum). Televizi se zde věnuji takto důkladně právě proto, že si stejně jako autorka uvědomuji silný dopad tohoto média na dětské vnímání – a kromě této poznámky velice kladně hodnotím autorčin výklad o dětském vnímání ovlivněném estetickou zkušeností z vnímání televize.

Malá autorčina zkušenost s vyhodnocováním statistik někdy vede k tomu, že data jen předloží a neinterpretuje, např. data o ekonomické aktivitě rodičů v pozn. 13 na s. 12, kde jsou uvedena data z r. 2005, ale nejsou porovnána s předchozími ani následujícími léty, takže čtenář nemá představu o vývoji situace.

V každém případě vidím v práci drobnou slabinu ve spojení přístupu dětí k divadlu a kultuře a jejich ekonomickém zázemí (s. 9 a dále). V současné době probíhá výzkum sociálního rozvrstvení české společnosti, vedený týmem Daniela Prokopa,¹ jež rozdělily českou společnost do šesti tříd, přičemž dělící čára mezi nimi nevede jen po ekonomické linii, ale ukazuje se, že o příslušnosti k třídě a následně přístupu k

¹ Výzkum byl stručně shrnut zde: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ceska-spolecnost-vyzkum-tridy-kalkulacka_1909171000_zlo, na toto téma ale bezesporu existují odborné publikace.

hodnotám, ať již ekonomickým, kulturním či ke vzdělání rozhoduje právě v České republice mnohem výrazněji než jinde v Evropě soubor různorodých faktorů. Zdá se mi tedy, že by autorka dospěla k preciznější charakteristice současného dítěte, kdyby pro českou situaci použila tento jemnější nástroj sociologické charakteristiky dnešní dětské populace.

Tyto metodologické poznámky však jsou spíše způsobem, kterým bych ráda otevřela rozpravu. Práci hodnotím stupněm výborně.

Ve Slaném 2. 9. 2021